
علامہ سید مرتضیٰ عسکری

تَقْدِیْسِ عَاشِقِشَہ
در تاریخ اسلام

ترجمہ: محمد علی جاویدان

جلد سوم

نام کتاب: نقش عایشه در تاریخ اسلام جلد سوم
 مؤلف: علامه سید مرتضی عسکری
 ترجمه: محمد علی جاویدان
 ناشر: دار الفکر
 پانهمین ویرایشگاه اصول الدین
 قیمت چاپ سال ۱۴۰۰
 شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه
 چاپ: تیسرا
 قیمت: ۷۵۰۰۰ ریال

تور: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۲۸-۱-۱-۱ ج ۳-۳-۳ ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۲۸-۵-۳-۳

دار الفکر

ماتشقه اصول الدین

عسکری، سید مرتضی، ۱۳۸۶-۱۳۹۲ هـ، ش
 نقش عایشه در تاریخ اسلام / سید مرتضی عسکری
 قم: علامه عسکری، ۱۳۸۹.
 ج ۴
 نور: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۲۸-۱-۱-۱ ج ۱: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۲۸-۳-۱-۱
 ج ۲: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۲۸-۴-۸-۲ ج ۳: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۲۸-۵-۳-۳
 ج ۴: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۲۸-۶-۲-۴
 فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیما.
 جلد چهارم کتاب یا عنوان نقش عایشه در احادیث اسلام می باشد.
 کتاب حاضر در سال ۱۳۸۷ توسط انتشارات منیر چاپ و منتشر شده است.
 عایشه بنت ابی بکر، ۹ قبل از هجرت- ۵۸ ق. احادیث.
 عایشه بنت ابی بکر، ۹ قبل از هجرت- ۵۸ ق. سرگذشتنامه.
 ۱۳۸۹ ۴۰۴۱ الف ۵/ع ۲۷/۴ BP
 ۲۹۷/۹۷۲۴
 ۲۲۷۷۲۴

تهران پاسداران
 شهید گل نیسی
 شهید ناطق نوری
 بوستان کتاب
 واحد ۱۳
 تلفن:

۲۲۸۵۷۷۲۹ - ۵۰

نمایر:

۲۲۸۵۷۷۵۶

پيامك:

۳۰۰۰۵۲۲۹

WWW.ALASKAR.INFO

در تاریخ اسلام و شناخت شخصیت‌های نامدار و افراد موثر در آن، مقدمه‌ای بس لازم برای شناخت متن اسلام است، تا آن جا که می‌توان به جرأت ادعا کرد، بدون دریافت صحیح و دقیق تاریخ اسلام، نمی‌توان حقایق و واقعیات این آئین را لمس کرد؛ زیرا از یکطرف شناخت شخصیت‌های بزرگ و مثبت اسلامی و رفتار و اعمال و گفتار آن‌ها - که خود پاره‌ای از متن دین است، و «سنت» نام دارد - بدون شناخت زمان و مکان و آداب و رسوم و اخلاق مردم هم‌عصر، امکان ندارد، و از طرف دیگر شناخت شخصیت‌های منفی، بینش اسلام را آشکار می‌دارد، و نیز نشان‌دهنده چگونگی مبارزات و مجاهدات اسلام و راهبران آن، با سبای ها و سیاهکاران می‌باشد.

با توجه به این زیر بنا، نقش يك تاريخ صحيح و ارزش و ارج آن را در زندگانی دینی مسلمانان در می‌یابیم، و روشن می‌شود که دست یافتن به حقایق تاریخی، تا چه اندازه ما را در راه تماس با واقعیت دین خود، یاری خواهد کرد، و تا چه حد - با دور شدن قرون از هنگامه طلوع مهر فروزان اسلام - به لمس کردن این نور درخشنده توانا می‌شویم، و به این چشمه سار پاکی‌ها نزدیک می‌گردیم. در صفحات آینده خواهیم دید که چگونه تاریخ و حدیث در اسلام، دستخوش

توطئه هوی پرستان گشته و تحریف و دروغ تا کجا در آن راه یافته است * کتب تاریخ و متون حدیث به دست این دسیسه‌گران که از طرف حکومت اموی - به ویژه شخص معاویه - تأیید و تقویت می‌شدند ، اکنده از ناراستی و تحریف گردید! هر روز که بر حیات اسلام گذشت ، دروغ تازه‌ای بر مجموعه‌های گرانبار مجعولات افزوده می‌شد . می‌رفت که کم‌کم خورشید درخشان دین خدا ، در زیر این همه دروغ و جعل مدفون گردد . اینجا است که پایه‌اری و جانبازی ائمه اهل البیت (ع) به داد اسلام می‌رسد ، و این بزرگواران و شیعیان پاکبازشان برای حمایت از اسلام راستین به پای می‌خیزند ، و نبرد پی‌گیر و خونین خویش را در برابر جعالان و حامیان آن‌ها آغاز می‌نمایند .

از سوی دیگر پاسداران جاهلیت - خلفای اموی و عباسی - می‌کوشند دروغ‌هایی که به‌ویژه در دوران معاویه پرداخته شده است ، همچنان نگاهدارند ، و هر لحظه در پهنه وسیع تری نشر کنند که اساس خلافتشان چیزی جز ناراستی نیست ! این نیز در آوردگاه حق و باطل - جهان - میان حزب خدا و شیاطین همیشگی است ، و هیچ زمانی از آن خالی نخواهد بود .

در عصر ما ، محققان تیزبین باید زرفانگر خویش قدمی بس بزرگ برای جدا کردن راستی از ناراستی برداشته و صدها دروغ و تحریف را از صحنه تاریخ اسلام زدوده است . چهل سال تحقیق پی‌گیر در متون دست اول از تاریخ و حدیث « علامه سید مرتضی عسکری » را به حقایق راهنمون شده است که در سلسله‌ای از کتاب‌های تحقیقی به نام « دراسات فی الحدیث و التاریخ » نشر می‌شود . دقت نظر و اندیشه درست و زحمات شبانه‌روزی باعث شده است که مسائل فراوانی از واقعیات تاریخ اسلام ، از زیر طبقات متراکم جعلیات بیرون بیاید ، و به دست ایشان در دسترس حقیقت جویان جهان قرار گیرد .

براستی دیگر بت‌های بزرگ و سدهای عظیم دریافت صحیح تاریخ اسلام شکسته شده و متون اولیه مشهوری چون تاریخ طبری - پیشوای مورخین - را ، بدون مراجعه به تحقیقات ایشان نمی‌توان مورد استناد قرار داد . چنانکه به حق محمود

(*) مقصود اصلی کتابهایی چون صحیح بخاری و مسلم و تاریخ طبری و ابن اثیر می‌باشد

ابوریہ دانشمند آزاده و مشهور مصری می گوید :

« هر کس آرزو مند است که از حقایق تاریخ اسلام - از دوران پیدایش آن تا هنگام بیعت یزید - آگاهی یابد، لازمست که دو کتاب پر ارزش و تحقیقی «عبدالله بن سبا» و «احادیث ام المومنین عائشه» را مطالعه کند . » *

مؤلف کتاب، علامه سید مرتضی عسکری، دانشمندی ایرانی نژاد می باشند که قرنهای پندرانشان در شهرهای ساوه و قبل از آن درسبزواری عنوان مرجعیت علمی و تبلیغی دارا بوده اند. ایشان در شهر سامراء زاده شده اند، و در خانواده ای اصيل و علمی پرورش یافته اند. پدر بزرگ ایشان «آیه الله میرزا محمد سامرائی» عالم بزرگ و پرهیزکار این شهر در تربیت ایشان سهم وافرا داشت. علامه عسکری مقدمات علوی دینی و مقدازی از سطوح را در سامراء فرا می گیرند. سپس به قم مسافرت نموده مدت پنج سال در این حوزه مقدس علمی به تکمیل معلومات می پردازند. آنگاه باردیگر در عراق به پا بوس اعتبار مقدسه اجداد گرامشان مشرف می شوند. آخرین دوره تحصیلات ایشان در شهرهای مذهبی عراق بوده است. از آن پس ایشان لحظه ای آرام ننشسته اند، و زندگی خود را به تحقیقات علمی و فعالیت های تربیتی و تبلیغی و اجتماعی گذرانیده اند، پانزده مؤسسه شیعی، متشکل از: دبستان و دبیرستان و دانشکده و بیمارستان و صندوق خیریه در شهر بغداد یادگار تلاشهای اجتماعی علامه عسکری می باشد.

کارهای علمی استاد عسکری خصائصی چند دارا هست. این صفات برجسته امکان بدست آوردن حقیقت را در پژوهش های علمی ایشان زیاد می کند، و باعث شده است که نظریات ابراز شده در این آثار، با کمال دقت و متانت همراه باشد. اولین خصیصه ای که در تمام کتاب ها و نوشته های ایشان مشاهده می کنیم، دوری از تعصب و یک جانانه اندیشی است. چنانکه در همین کتاب خواهیم دید، ایشان سوای آن چه برای پاسداری از حق و حقیقت در زمینه نقاط ضعف شخصیت مورد بحث خود - ام المومنین - طرح کرده اند، فصلی را هم به عنوان مزایای وی باز *

(متن کامل نوشته ابوریہ را در مقدمه «عائشه در دوران علی علیه السلام» به بینید .

کرده و صفحات فراوانی را در این زمینه قلمی نموده‌اند. دومین ویژگی تمام آثار ایشان، رجوع به امهات مصادر و متون دست اول می‌باشد، تا آن جا که هرگز در طرح اولیه مباحث خود به کتابهایی که از قرن پنجم به بعد نگاشته شده به عنوان تنها متن مورد استناد، تکیه نمی‌کنند، و ضمناً سعی دارند که در همان متون دست اول نیز به کتاب‌هایی رجوع نمایند که مورد قبول کامل «قوم» باشد. چنانکه بخاطر تشکیکی که پاره‌ای از دانشمندان جدید در نسبت بعضی کتب تاریخی کرده‌اند، ایشان در کتاب «عبدالله بن سبا» هرگز بدان - به عنوان تنها مدرک و مصدر - اعتماد نمی‌ورزند. دکتر حفنی داود استاد دانشکده ادبیات مصر، در مقالی که در مجلات عراق به مناسبت کتاب «عبدالله بن سبا» منتشر کرد، می‌نویسد: «این محقق و متخصص تاریخ تطبیقی، تحقیقات علمی و مباحث عالیّه خویش را از لایلای آثار و کتب فراوانی گرد آورده و به هر یک از صحنه‌های تاریخ پانهاد تا به این حقیقت فراموش شده دست یافته است. این استاد محقق، سعی می‌کند که همه مباحث کتاب خود را با ادله‌ای که از نوشته‌های مخالفین شیعه گرد می‌آورد، اثبات کند. بدین ترتیب به نزدیک‌ترین راه پای می‌نهد، تا دشمنان شیعه را با پراهمینی از کلمات خودشان مغلوب نماید.»*

سومین صفت ممتاز که کلیه نوشته‌های استاد عسکری دارد، کثرت و فراوانی مصادر و مدارک مورد استناد می‌باشد. چنانکه در فصل اول همین کتاب «۱۱۴» مصدر و مأخذ به دست داده شده است، در صورتی در زبان فارسی بیش از ۴۰ صفحه و در متن عربی بیش از ۲۰ صفحه نمی‌باشد. این خاصیت در مجلد اول از کتاب «عبدالله بن سبا» و متن عربی کتاب حاضر، از همه جا بیشتر به چشم می‌خورد. تا آن جا که گاهی نیمی از صفحه و یا حتی بیشتر به پاورقی‌ها و نامبردن از مأخذ، اختصاص داده شده است.

و بالاخره مهمترین خصیصه که در میان دانشمندان شرق و غرب، کمتر به چشم می‌خورد، تکیه نکردن بر متن قدیمی و دست اول به عنوان مدرک و مصدر صدر صد مورد اعتماد می‌باشد. نه طبری نه ابن هشام و نه ابن اثیر و نه هیچ کس دیگر،

(* مکتب تشیع، سال چهارم، ۱۳۴۱، ص ۳۰۷)

هرچه مشهور باشد، و هرچه مورد اعتماد دیگران، در تحقیقات علامه عسکری نسنجیده و حساب شده مورد قبول قرار نمی گیرد. در مرحله اول اسناد مباحث و روایات تاریخی، مورد پژوهش و ارزیابی واقع شده و در صورت لزوم تك تك راویان و ناقلان اخبار مورد مذاقه قرار می گیرند. سپس متن مورد بحث در يك بررسی تطبیقی به سایر روایات تاریخی عرضه شده صحیح از سقیم جدائی گردد.

لازم به تذکر است که پژوهش گران غربی معمولاً و بیشتر، متون را مورد توجه و دقت قرار می دهند، و سعی می نمایند از متن صحت و سقم حوادث را ارزیابی کنند، و کمتر توجهی به راویان می نمایند. دانشمندان شرقی جدید که در مکاتب اروپائی و غربی تحصیل کرده اند، نیز اغلب بر همان راه اساتید خویش می روند، و اگر کار دقیقی عرضه کنند، بیرون از روش تحقیقات تاریخی اروپائی نیست. در برابر، آن دسته از دانشمندان قدیم شرق که در رشته تاریخ تالیفی دارند، بیشتر بر اعتبار مؤلف می اندیشند. لذا گاه خرافاتی ترین مطالب را به عنوان این که يك دانشمند نام آور و معتبر نقل کرده است، بازگویی کنند.

اما حدیث شناسان اسلام، با مزاج این دو روش، دقیق ترین راه ممکن را انتخاب کرده اند. اینان پس از این که کاملاً و دقیقاً راویان اخبار را مورد ملاحظه و دقت قرار می دهند، به بررسی متن خبر می پردازند، و آن را پرتو سایر مآخذ و مدارک می سنجند، و بالاخره پس از پایان این بررسی ها، نظر نهائی خویش را اعلام می دارند.

عمده کارهای تحقیقی علامه عسکری بر چنین منوالی هست، و دقیق ترین نظریات و آراء نوینی که ایشان در باب حوادث و مسائل تاریخی اسلام ابراز می دارند، بر چنین اساسی مبتنی شده است. کسانی که دو مجلد «عبدالله بن سبا» و کتاب «خمسون و مائه صحابی مختلق» را دیده اند، نظر ما را تصدیق خواهند فرمود.

پروفسور جیمس ربسن استاد دانشگاه کلاسگو در نامه ای که به برای ایشان می نویسد به همین حقیقت اشاره می کند: «روش بحث شما در بررسی بعض مطالبی که «سیف»* روایت کرده بسیار جالب است. بدین ترتیب که اول روایت های سیف (* تاریخ پردازی که مورخین مشهور چون طبری و ابن اثیر و ابن خلدون از او نقل می کنند.

بررسی شده سپس آن‌ها را با روایت‌های دیگران مقایسه نموده‌اید. این مقایسه دقیق هم‌روی مطالب روایت‌های سیف انجام گرفته است، و هم روی سند آن‌ها و نشان می‌دهد که سیف غالباً از مردانی ناشناخته - راویان مجهول - نقل کرده و آنگاه این سوال پیش می‌آید که چرا نویسندگان دیگر از هیچ يك از آن راویان روایت نکرده‌اند. فلذا شخص به این نتیجه می‌رسد که سیف خود آن راویان را ساخته است. این اتهام نسبت به سیف يك اتهام جدی و يك نتیجه‌گیری منطقی از مقایسه روایت‌های سیف با روایت‌های دیگران می‌باشد.... من خیلی سپاس‌گذار و خرسندم که این فرصت را داشته‌ام که وقت زیادی برای مطالعه این بحث‌ها صرف کنم که برای من کاملاً متقاعد کننده است، و اطمینان دارم که تمام کسانی که این کتاب‌ها را با فکری باز و روشن مطالعه نمایند، این قدرت بحث را تمجید خواهند کرد.*»

اینک لازم است که به آثار و نوشته‌های علمی و تحقیقی استاد عسکری اشاره کنیم.

۱) «عبدالله بن سبا و اساطیر اخری» چاپ ۱۳۷۵ نجف، و ۱۳۸۱ قاهره، ۱۳۸۸ بیروت، و ۱۳۹۳ تهران. این کتاب به فارسی و ترکی و انگلیسی ترجمه شده است. مجلد دوم کتاب در سال ۱۳۹۲ در تهران به همت کتابخانه بزرگ اسلامی نشر شده است. مجلد سوم نیز هنوز برای نشر آماده نمی‌باشد.

۲) «خمسون و مائه صحابی مختلف» چاپ اول در بیروت، و چاپ دوم سال ۱۳۸۹ منشورات کلیه اصول الدین - بغداد. مجلد دوم این کتاب در بیروت طبع شده و آماده نشر است. مجلد سوم آن هم در دست تکمیل می‌باشد. رویم رفته این سه مجلد می‌کوشد، که دروغین بودن وجود ۱۵۰ تن که به نام صحابی پیامبر قلمداد شده‌اند، اثبات کند. مجلد اول پس از چند بحث مقدماتی، به بررسی ۲۳ تن از صحابه که تنها در عالم خیال وجود داشته‌اند، پرداخته و ساختگی بودن شخصیت آن‌ها را اثبات می‌نماید.

*) پروفیسور جیمس دبسن رئیس گروه تحقیق در زبان عرب در دانشگاه کلاسگو و دبیر انجمن خاور شناسان آن دانشگاه و استاد کرسی زبان عربی در دانشگاه منچستر می‌باشد. کتاب‌های او عبارتند از «مقایسه فرهنگ اسلام با ادیان دیگر» و «مقدمه بر علم حدیث» و «ترجمه وحاشیه بر مشکاة المصابیح» در چهار مجلد و ...

(۳) «احادیث ام المومنین عائشه، ادوار من حیاتها»، چاپ ۱۳۸۱ تهران. این کتاب در سه جلد به زبان فارسی ترجمه شده و کتاب حاضر ترجمه قسمت سوم آن می باشد. ترجمه اردوی تمام کتاب نیز سالها پیش در پاکستان نشر شده است. مجلد دوم کتاب که مخصوص بررسی مهمترین روایاتی که از ام المومنین عائشه نقل شده، می باشد، هنوز به چاپ نرسیده و در دست تکمیل قرار دارد.

(۴) «رواة مختلفون»، بررسی راویان دروغینی است که حوادث مجعول تاریخ را به نام آن‌ها در تواریخ معتبر ثبت کرده اند. این کتاب از نظر منطقی به دنبال مجلدات سه گانه خمسون و مائه صحابی مختلف قرار دارد.

(۵) «من تاریخ الحديث»، دقیق ترین کتاب در زمینه سرنوشتی که حدیث برکن دوم شناخت اسلام، در تاریخ پیدا کرده است، می باشد که در حدود ۳۰۰ صفحه بوده و هنوز محتاج به تحقیق و تکمیل هست.

(۶) «السقیفه»، تحقیقی است مفصل از مهمترین فراز تاریخ اسلام، در حدود ۳۰۰ صفحه که نیاز به تکمیل دارد.

(۷) «مصطلحات اسلامی»، طرحی جالب است، برای شناخت دقیق اسلام بر پایه قرآن و سنت. رساله که در حدود ۳۰۰ صفحه می باشد، بررسی اصطلاحات خاصی که در متن اسلام به کار رفته است، به عهده دارد. این بررسی بر اساس عرض آیات به آیات و کمک گرفتن از سنت رسول و ائمه معصومین قرار گرفته و وظیفه داو گسترش و تجدیدی علمی در طرز تفکر اسلامی کنونی می باشد. این کتاب اگر تکمیل و نشر شود، می تواند تحریفاتی که در طول قرون در مفهوم پاره ای از اصطلاحات دینی و اسلامی شده است، ریشه کن نماید.

(۸) «مع الدكتور الوردی فی کتابه وعاظ السلاطین»، نقدی است علمی در حدود ۱۰۰ صفحه بر کتاب وعاظ السلاطین نوشته دکتر علی الوردی

(۹) «کیف تعلم الدین» ۲ جلد، مباحثی است که کودکان در زمینه مسائل دینی بایستی بیاموزند.

(۱۰) «مقدمه ای بر مرآت العقول»، مرآت العقول کتابی است تحقیقی و عظیم از علامه بزرگوار ملا محمد باقر مجلسی (رض) که در شرح کتاب مستطاب کافی نوشته

شده است . چاپ جدید این اثر بزرگ علمی با مقدمه‌ای طولانی از علامه عسکری نشر می‌شود . این مقدمه که خود کتابی مستقل و بی‌نهایت مفید است ، در حدود ۲۵۰ صفحه بوده و جدیدترین تحقیقات تاریخی و روایی را در بردارد ، و شاید بتوان آن را یکی از مفیدترین نوشته های استاد عسکری دانست . این کتاب اکنون در دست چاپ و تکمیل می باشد .

(۱۱) مقدمه بر کتاب « علی و السنة » ، تالیف سید هاشم بحرانی دانشمند بزرگ قرن یازدهم .

(۱۲) مقدمه و تحقیق در کتاب « طب الرضا » که بوسیله دکتر صاحب زینی شرح شده است در پایان این کتاب شرح حال کوتاهی ، زندگی این امام بزرگ را روشن کرده است .

(۱۳) مقدمه بر کتاب « الاجازات العلمیه عند المسلمین » ، نوشته دکتر عبداللہ فیاض استاد دانشکده علوم تربیتی بغداد و استاد تاریخ اسلام در کلیه اصول الدین . چاپ در سال ۱۹۶۷ در بغداد انجام شده است .

(۱۴) مقدمه بر کتاب « اصل الشیعه و اصولها » ، نوشته آیه الله علامه کاشف الغطاء ، آخرین چاپ در تهران .

(۱۵) مقدمه بر کتاب « سیری در صحیحین » ، نوشته محمد صادق نجمی ، منتشر در سال ۱۳۵۱ در ایران . تکمیل این مقدمه و ترجمه مقدمه اصل الشیعه بصورت رساله ای جداگانه با نام « نگاهی به سرگذشت حدیث » در دست انتشار است .

مقالات فراوانی نیز از علامه عسکری در مجلات علمی عربی چون « رسالة الاسلام » و « المجتمع الاسلامی » منتشره در بغداد و « الاضواء » و « الايمان » منتشره در نجف و « العرفان » منتشره در بیروت چاپ و نشر شده است . اضافه بر این ها حضرت مولف در تأسیس و بنیان گذاری دو مجله علمی « رسالة الاسلام » و « المجتمع الاسلامی » دست داشته اند .

کتاب حاضر ترجمه گونه ای است از آخرین قسمت کتاب « احادیث ام المومنین عائشه ، ادوار من حیاتها » موسوم به « مع معاویه » . دو قسمت دیگر کتاب نیز به نام های « نقش عائشه در اسلام » و « عائشه در دوران علی علیه السلام » نشر شده

چهارده

است. از آن جا که متن کتاب برای محققین عربی زبان نوشته شده و در بسیاری از نقاط با اختصار و ایجاز به اصول مباحث اشارتی دارد، هنگام ترجمه برای فارسی زبانان، ناگزیر شده ایم، تا اندازه ای به بحث گسترش بدهیم. البته چون ترجمه کاملاً در زیر نظر مؤلف عالیقدر انجام گردیده از اعمال نظر خاص مترجم خالی می باشد، و چون کتاب جدیدی از ایشان شمرده می شود. مضافاً این که در نقاط خاصی معظّمه صفحاتی بر حسب لزوم اضافه کرده اند - پیوست کتاب و جریان حکمین از این سری مطالب است - که بعداً برای همشکل شدن عبارات به دست راقم این سطور بار دیگر نگارش یافته اند. بنابر این کتاب صورت يك ترجمه نگارش و تالیف دارد، و خواننده متن عربی از مطالعه ترجمه فارسی مستغنی نخواهد بود.

در پایان لازم می دانم از دوستان دانشمندی که دست نویس کتاب مطالعه کرده و نظریاتی مفید داده اند، و یا اشتباهاتی را بر طرف کرده اند، تشکر کنم، و نیز از فاضل ارجمند آقای نورالدین عسکری که فهرست ماخذ و کتابنامه به متشان تهیه و تنظیم شده و سایر دوستانی که در چاپ و غلط گیری با کمال دلسوزی حقیر را یاری نموده اند، سپاسگزارم و بالاخره از خوانندگان گرام خواستارم که اگر با اشتباه و لغزشی برخورد کردند، و یا نظری اصلاحی دارند، بر این بنده منت گذارده آگاهم نمایند که موجب کمال امتنان خواهد بود.

فهرست

صفحه	عنوان
هفت	سخنی از مترجم
۱	پیشگفتار:
۱	انگیزه این بحث و بررسی
۳	بخش اول
۵	نگاهی به زندگی معاویه
۸	دودمان معاویه: ابوسفیان و هند
۱۳	(۱) خاندان اموی در جاهلیت
۱۶	(۲) ابوسفیان در جنگ بدر
۱۹	(۳) ابوسفیان در جنگ احد
۲۵	(۴) هند در جنگ احد
۳۰	(۵) ابوسفیان در نقش رهبری جنگ خندق
۳۳	(۶) احساس ضعف و پیشنهاد صلح
۳۵	(۷) مکه فتح می شود
۴۱	(۸) ابوسفیان در جامعه اسلامی
۴۶	(۹) ابوسفیان در دوران دو خلیفه

- ۴۹ ۱۰) ابوسفیان در عصر عثمان
- ۵۱ مدارك بخش اول
- ۵۷ **بخش دوم**
- ۵۷ نقش معاویه در تاریخ اسلام
- ۵۹ ۱) معاویه در عصر پیامبر
- ۶۳ ۲) معاویه در دوران خلفاء
- ۶۹ ۳) معاویه و عثمان
- ۷۳ ۴) ابوذر در برابر معاویه
- ۸۰ ۵) افسانه‌ای در تاریخ اسلام
- ۸۵ ۶) قاریان کوفه در شام
- ۸۹ ۷) معاویه پس از عثمان
- ۹۴ ۸) صفین آوردگاه حق و باطل
- ۹۶ ۹) نیرنگ معاویه
- ۱۰۱ ۱۰) ابوموسی و عمرو عاص
- ۱۰۵ ۱۱) غارتگران شامی:
- ۱۰۶ الف : نعمان بن بشیر
- ۱۰۷ ب : سفیان بن عوف
- ۱۰۹ ج : عبدالله بن مسعوده
- ۱۱۰ د : ضحاک بن قیس
- ۱۱۱ هـ : بسر بن ابی ارطاة
- ۱۱۸ ۱۲) جاریة بن قدامه ، مردی از جبهه علوی
- ۱۲۰ ۱۳) دو سیاست متضاد:
- ۱۲۲ ۱) سیاست امام امیرالمؤمنین (ع)

- ۱۲۲ (۲) سیاست معاویه
- ۱۲۲ تجزیه و تحلیل
- ۱۲۵ (۱۴) معاویه در عصر امام مجتبی (ع)
- ۱۳۱ (۱۵) انگیزه‌های صلح
- ۱۳۶ مدارك بخش دوم
- ۱۴۳ بخش سوم
- ۱۴۸ حکومت معاویه و بیعت یزید
- ۱۴۵ (۱) بادشمنان مدارا
- ۱۴۸ (۲) حيله گران عرب در دام معاویه
- ۱۵۶ (۳) مالیات‌های سنگین
- ۱۶۱ (۴) شیعه در شکنجه و آزار
- ۱۶۵ (۵) حکومت موروئی می‌شود
- ۱۷۰ (۶) بیعت یزید
- ۱۷۳ (۷) بیعت یزید در شام
- ۱۷۵ (۸) بیعت یزید در مدینه
- ۱۷۸ (۹) بیعت یزید قربانی می‌طلبد
- ۱۸۰ (۱۰) مراسم بیعت یزید
- ۱۸۴ مدارك بخش سوم
- ۱۸۷ بخش چهارم
- ۱۸۷ عائشه و معاویه
- ۱۸۹ (۱) عوامل دوستی عائشه و امویان
- ۱۹۲ (۲) هدایای معاویه
- ۱۹۵ (۳) نفوذ عائشه در حکومت امویان

- ۱۹۷ (۴) عائشه و معاویه بایکدیگر معارضه می کنند
- ۲۰۰ (۵) کشته شدن محمد بن ابی بکر
- ۲۰۳ (۶) عبدالرحمن بن ابی بکر مسموم می شود
- ۲۰۹ (۷) پشیمانی عائشه از جنگ جمل
- ۲۱۲ مدارك بخش چهارم
- ۲۱۵ بخش پنجم
- ۲۱۵ مزایا و مشخصات عائشه
- ۲۱۷ (۱) سخاوت عائشه
- ۲۲۲ (۲) تعصب خویشاوندی
- ۲۲۷ (۳) عائشه در سخوری سر آمد بود
- ۲۳۱ (۴) شیک پوشی در زندگانی عائشه
- ۲۳۴ (۵) فتوای انحصاری عائشه
- ۲۴۰ (۶) نوادری از زندگانی عائشه
- ۲۴۶ مدارك بخش پنجم
- ۲۴۸ بخش ششم
- ۲۴۸ حدیث سازی و حدیث سازان
- ۲۵۱ (۱) نگرشی کوتاه بدزندگانی معاویه
- ۲۵۵ (۲) حدیث سازی
- ۲۶۰ (۳) آزاد شدگان و خلافت
- ۲۶۵ (۴) سرپوشی بر عقده های حقارت
- ۲۷۳ (۵) سرانجام راد مردانی که با معاویه همکاری نکردند
- ۲۷۸ (۶) درمنابر بلاد اسلام، امیرالمؤمنین لعن می شود
- ۲۸۱ (۷) گروهی از لعن کردن سر باز می زنند

۲۸۶	(۸) هدف نهائی معاویه
۲۹۲	(۹) حدیثی از عائشه
۲۹۵	(۱۰) نتیجه وهدف
۳۰۵	پیوست
۳۰۹	مدارك بخش ششم
۳۱۵	کتابنامه تفصیلی
۳۲۸	فهرست

www.ketab.ir